

Верховний
Суд

Актуальна практика ККС щодо злочинів проти основ національної безпеки України

Юлія ЛІХОЛЄТОВА

начальник відділу систематизації судової практики
касаційного суду управління аналітичної та правової роботи
ККС ВС департаменту аналітичної та правової роботи, к.ю.н.

Круглий стіл «Злочини проти основ
національної безпеки. Актуальні питання
та судова практика»

26 червня 2024 року

Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України (ст. 110 КК). Практика ККС

Щодо кваліфікації дій особи як посягання на територіальну цілісність і недоторканість України (ч. 1 ст. 110 КК)

Громадянка України, яка усвідомлювала вчинення 24.02.2022 збройної агресії Російською Федерацією (далі – рф) та вторгнення на територію України, відправила раніше знайомому їй міському голові м. Чернігова на мобільний телефон повідомлення, які мали спонукати його вжити заходів до припинення спротиву російським окупантам та здачі Чернігова російським військам і фактичного переходу міста під юрисдикцію рф. До вказаного повідомлення додала відеоролик, в якому невстановлена особа схвально відзивалася про дії адміністрації м. Конотопа, яка, нібито, домовилась з представником рф про здачу їм міста в обмін на нездійснення його обстрілів.

Такі дії особи утворюють склад кримінального правопорушення, передбаченого за ч. 1 ст. 110 КК, оскільки були направлені на зміну території та державного кордону України, на порушення порядку, встановленого Конституцією України.

Постанова ККС ВС від 05 грудня 2023 року у справі № 750/2292/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115508695>

Державна зрада (ст. 111 КК). Практика ККС

Щодо кваліфікації дій судді, яка продовжила здійснювати правосуддя в окупованому Криму (ч. 1 ст. 111 КК)

Громадянка України, яка була суддею Господарського суду Автономної Республіки Крим (далі – АР Крим) та не звільнена з посади судді за законодавством України, вчинила державну зраду. Так, після окупації Криму вона продовжувала здійснювати правосуддя за російським законодавством, а в грудні 2014 року указом президента рф була призначена на посаду судді арбітражного суду.

Здійснення за таких умов «правосуддя» від імені рф свідчить про порушення суддею Конституції України, присяги судді, оскільки забезпечувало становлення та зміцнення окупаційної влади рф шляхом утворення та функціонування незаконно створених органів судової влади рф на окупованій території України, виконання функцій представника окупаційної судової влади рф з метою недопущення контролю української влади на території АР Крим.

Постанова ККС ВС від 22 серпня 2023 року у справі № 759/4148/17 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113065878>

Державна зрада (ст. 111 КК). Практика ККС

Щодо кваліфікації дій колишнього депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим як державної зради (ч. 1 ст. 111 КК)

Депутат Верховної Ради АР Крим у 2014 році брав участь у голосуванні за прийняття очевидно неконституційних та незаконних рішень про проведення загальнокримського референдуму, створення нелегітимного державного утворення – Республіки Крим та входження невід’ємної частини території України – Автономної Республіки Крим та міста Севастополя до складу рф, тим самим надав допомогу рф та її представникам у проведенні підривної діяльності проти України, тобто вчинив державну зраду.

Створення та діяльність на території України представницького органу іноземної держави, у якому працював депутат, призвели до зміни меж території України, втрати адміністративно-територіальної одиниці України, посилення заходів тимчасової окупації півострова Крим, забезпечили належне функціонування незаконно створених органів влади та правоохоронних органів. Водночас питання про зміну території України може бути предметом всеукраїнського референдуму, а не республіканського (місцевого) референдуму.

Постанова ККС ВС від 20 грудня 2023 року у справі № 759/22254/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115822485>

Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК)

Практика ККС

Щодо кваліфікації дій особи, яка надала добровільну згоду на призначення та займала посаду в.о. керівника комунального підприємства самопроголошеної військово-цивільної адміністрації Харківської області у структурі окупаційної адміністрації рф (ч. 5 ст. 111-1 КК)

Засуджений працював з 2016 року на посаді інженера з охорони праці на підприємстві «Благоустрій міста». Опинившись в окупації, не бажаючи втратити роботу, зайняв посаду в.о. керівника Комунального підприємства «Благоустрій міста» самопроголошеної «військово-цивільної адміністрації Куп'янського району Харківської області». Особисто зареєстрував у «податковій службі» новостворене підприємство, брав участь у нарадах, отримував заробітну плату в рублях та мав у своєму підпорядкуванні 105 осіб. Отже, добровільно виконував організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції без фізичного чи психічного примусу з боку осіб, які представляли рф.

Постанова ККС ВС від 31 січня 2024 року у справі № 638/5446/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705070>

Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК)

Практика ККС

Особа, яка працювала у правоохоронних органах окупаційної влади, несе відповідальність за ч. 7 ст. 111-1 КК незалежно від займаної посади.

Засуджений у період часу з початку липня 2022 року до початку вересня 2022 року погодився на пропозицію військових рф та добровільно зайняв посаду поліцейського у новоствореному правоохоронному органі – «народній міліції», а саме – посаду водія чергової частини і виконував обов'язки за цією посадою.

Оскільки у нормативній конструкції ч. 7 ст. 111-1 КК термін «працівник правоохоронного органу» не використовується, тому дії особи, яка перебувала на посаді водія незаконно створеного на окупованій території правоохоронного органу і забезпечувала його функціонування, правильно кваліфіковані за ч. 7 ст. 111-1 КК.

Постанова ККС ВС від 22 січня 2024 у справі № 953/406/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116670763>

Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК)

Практика ККС

Щодо наявності ознак колабораціонізму в діях заступника прокурора незаконно створеного окупаційною владою правоохоронного органу (ч. 7 ст. 111-1 КК)

Особа добровільно зайняла в незаконно створеному псевдо правоохоронному органі – «прокуратурі Марківського району лнр» посаду заступника прокурора Марківського району Генеральної прокуратури «лнр», що свідчить про її прямий умисел, а не про одне лише бажання професійно реалізуватись.

Оскільки окупація території Луганської області мала відкритий характер, тому засуджений, будучи громадянином України та випускником Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», тобто носієм вищої юридичної освіти, очевидно усвідомлював суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачав їх суспільно-небезпечні наслідки і бажав їх настання, тобто діяв з прямим умислом.

Постанова ККС ВС від 08 лютого 2024 року у справі № 161/12980/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116955673>

Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК) Практика ККС

Призначення колаборанту основного покарання у виді арешту за дії, спрямовані на впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти у період воєнного стану, не відповідає загальним засадам призначення покарання (ч. 3 ст. 111-1 КК)

Особа з 24.07.2022 відповідно до трудового договору, який був укладений з начальником відділу освіти, створеного окупаційною владою «Куп'янського регіонального центру професійної освіти», тимчасово виконувала обов'язки начальника відділу освіти та запровадила у зазначеному навчальному закладі російську програму навчання, зокрема учням було видано підручники російською мовою за російськими стандартами освіти, а також закликала інших осіб до співпраці з державою-агресором шляхом направлення вчителям «Куп'янського регіонального центру професійної освіти» повідомлень про співпрацю з окупаційною владою.

Оскільки засуджена вчинила злочин проти основ національної безпеки України, тому призначене їй основне покарання у виді арешту не відповідає загальним засадам призначення покарання, принципам законності, справедливості.

Постанова ККС ВС від 29 січня 2024 року у справі № 183/184/23 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705036>

Верховний
Суд

Дякую за увагу!